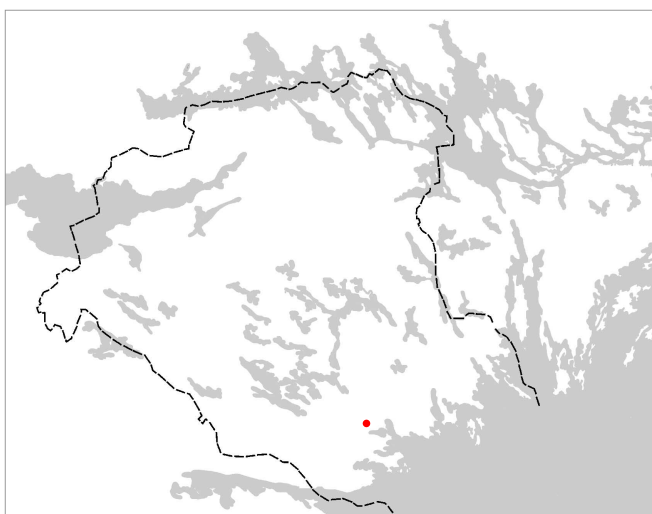

Särskild utredning

Stenbro

Stenbro 1:8, Helgona socken, Nyköpings kommun,
Södermanlands län

Ingeborg Svensson

Särskild utredning

Stenbro

Stenbro 1:8, Helgona socken, Nyköpings kommun,
Södermanlands län

Ingeborg Svensson

ARKEOLOGISKA MEDDELANDEN 2002:22

© 2002 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@kuf.dll.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg och Patrik Gustafsson.
Omslag och inlägga är reproducerad vid Sörmlands museum.
Kart- och ritmaterial: Ingeborg Svensson
Omslagsbild: Södermanlands län. Undersökningsområdets geografiska läge
markerat med röd punkt.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande 97.0350

Nyköping 2002

ISSN 1402-9650

Innehåll

Utgångspunkt 4

Syfte och metod 4

Syfte

Metod

Landskap 4

Natur

Kultur

Resultat 7

Hänvisningar 7

Källor

Administrativa uppgifter 7

Bilagor 8

1. Schakttabell

2. Schaktplan

Utgångspunkt

Den arkeologiska enheten vid Sörmlands museum har den 29 oktober år 2002 utfört en särskild utredning. Utredningen utfördes med anledning av att Kommunfastigheter (Nyköpings kommun), planerar att bygga bostäder inom Stenbro 1:8, Helgona socken, Nyköpings kommun i Södermanlands län.

Det av länsstyrelsen angivna utredningsområdet uppgick till en yta om cirka 13 800 m² och är beläget öster om bostadsområdet Oxbacken, cirka två kilometer norr om centrala Nyköping (se figur 1). Beslut i ärendet är fattat av Länsstyrelsen i Södermanlands län enligt 2 kap 11§ Lagen (1988:950) om kulturminnen mm (Lst dnr: 431-7499-2002/SM dnr: KUS02294).

Ansvarig för utredningen var Ingeborg Svensson som också har sammanställt föreliggande rapport. Vid fältarbetet medverkade även Lars Norberg.

Syfte och metod

Syfte

Syftet med den särskilda utredningen var att fastställa om fornlämning kommer att beröras av arbetsföretaget. Utredningens resultat ska utgöra ett beslutsunderlag för länsstyrelsen och uppdragsgivaren inför en fortsatt hantering av ärendet.

Metod

Innan fältarbetet inleddes utfördes en genomgång av fornminnesregistret (FMR) med tillhörande ekonomisk karta samt den topografiska kartan. Genomgången av arkiv- och kartmaterialet gjordes för att få en uppfattning om fornlämningsmiljöns karaktär och dess topografiska omgivning.

Därefter grävdes ett antal sökschakt inom området med hjälp av en grävmaskin. Sökschaktens placering utgick från de tidigare kända fornlämningarnas lokalisering i landskapet samt kart- och arkivstudien. Syftet med sökschaktningen var att spåra ovan mark ej synliga fornlämningar. Schakten handrensades och beskrevs i text, därefter mättes samtliga sökschakt in digitalt.

Landskap

Natur

Utredningsområdet är beläget öster om bostadsområdet Oxbacken, vilket ligger cirka två kilometer norr om centrala Nyköping. Området är beläget i

odlad åkermark på en plan höjd, vilken sluttar ned mot söder. Utredningsområdet ligger på en höjd av 16 till 23 meter över havet.

Det aktuella utredningsområdet begränsas i nordöst av ett impediment och i norr av befintlig väg. Norr om vägen gränsar åkermarken mot blockrika skogsbevuxna höjdparter med berg i dagen (se figur 2).

Kultur

Norr om den aktuella exploateringsytan finns ett sammanhängande område med registrerade fasta fornlämningar. Fornlämningsmiljön utgörs av två större gravfält med gravar i form av runda stensättningar och högar samt en husterrass (RAÄ13 och 14). Utöver de ovan nämnda fornlämningarna finns två runda stensättningar (RAÄ15) och en skärvstenshög (RAÄ16). Öster om utredningsområdet är en skålgropsförekomst (RAÄ92) registrerad (se figur 2).

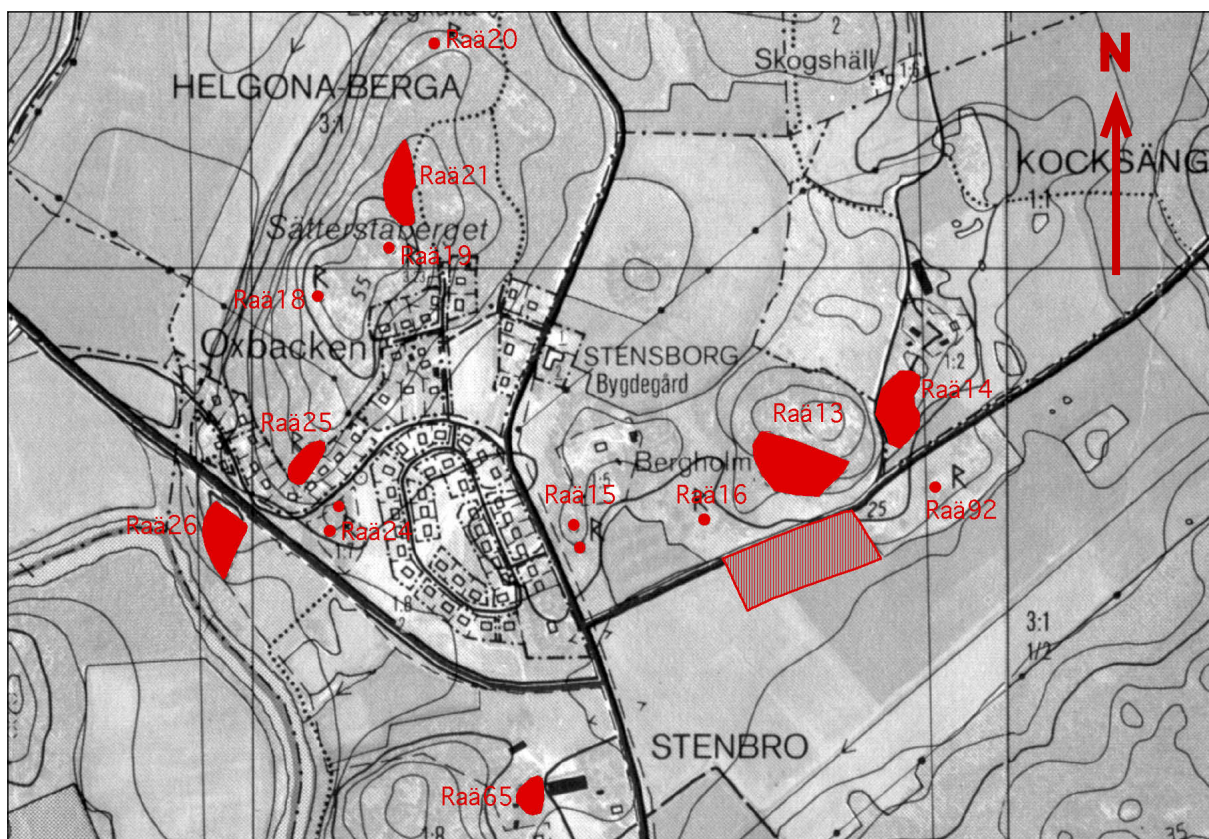
Insprängt i bostadsområdet Oxbacken och väster därom ligger ytterligare fornlämningar i form av ensamliggande stensättningar, en domarring och ytterligare gravfält med stensättningar och högar.

Den nordöstra delen av gravfält RAÄ26 har undersökts och tagits bort i mitten av 1960-talet. Vid den arkeologiska undersökningen undersöktes ett femtiotal gravar. Utifrån gravskick samt fyndmaterial kunde den norra delen av undersökningsområdet hänföras till äldre järnålder, medan gravarna i öster kunde tillföras yngre järnålder, troligen vikingatid. Undersökningen berörde förutom gravar i form av stensättningar även härdanläggningar (Digitala tillväxten, SHM. Invnr: 30 610. ATA Dnr: 4422/66, 5063/66, 1419/75, 1459/75).

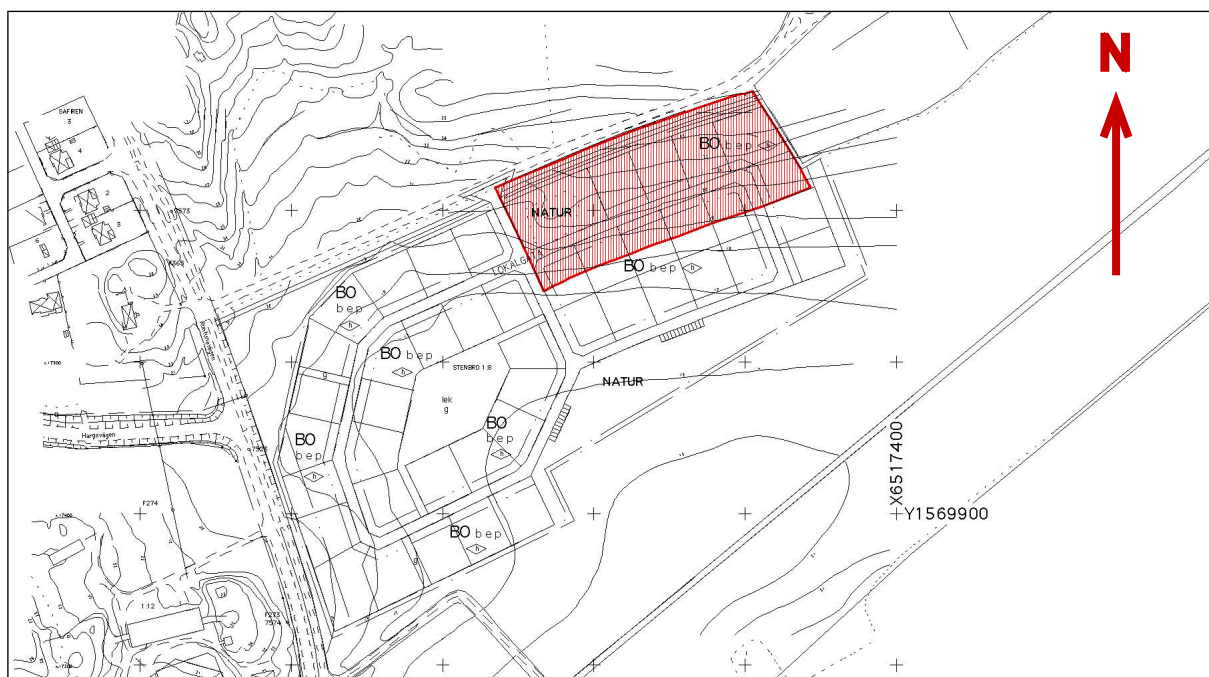
Fornlämningarnas karaktär samt topografiska läge visar på en förhistorisk aktivitet inom området under en längre tidsperiod. Gravfältens yttre gravskick kan tillföras yngre järnålder, men har troligen kontinuitet ned i äldre järnålder. Bilden förstärks av den utförda arkeologiska undersökningen inom området. Ensamliggande stensättningar, skärvstensrösen och skålgropar kan däremot generellt sätt sägas ha en tyngdpunkt i bronsålder- äldre järnålder (600 f. Kr- 400 e. Kr.).

Utredningsområdet är beläget i en fornlämningsmiljö knuten till tidsperioderna brons- och järnålder. Med anledning av detta innehåller området goda förutsättningar för lämningar från dessa tidsperioder. Lämningarna kan utgöras av boplatsanläggningar likväl som anläggningar knutna till begravningsrelaterade aktiviteter.

Figur 2. Utdrag ur Gula kartan (Ekonomiska kartan) Nyköping 9H:22 med utredningsområdet (skrafferad yta) samt närliggande fornlämningar markerade. Skala 1:10 000.

Figur 3. Utdrag ur detaljplan med utredningsområdet (skrafferad yta) markerat. Skala 1:5000.

Resultat

Sammanlagt grävdes fyra schakt inom utredningsområdet. Sökschaktens längd varierade mellan 26 och 43 meter och var 1,6 meter breda. Schakten grävdes till ett djup om cirka 0,25 - 0,35 meter (se bilaga 1 & 2).

Inga fornlämningar i form av anläggningar och/eller fynd framkom i något av sökschakten.

x6517500 y1569600

Koordinatsystem: Rikets

Höjdsystem: Rikets

Undersökt yta: 212,8 m²

Dokumentationsmaterial förvaras i Sörmlands museums topografiska arkiv.

Hänvisningar

Källor

Geografiska Sverigedata (GSD). Gröna kartan, Södermanlands län. Kartförlaget, Gävle. 1996.

Gröna kartan. Topografiska kartan Nyköping 9H SV. Skala 1:50 000. Lantmäteriverket. Gävle. 1985.

Gula kartan - Ekonomisk karta över Sverige, Nyköping 9H: 22. Skala 1:20 000. Lantmäteriverket. Gävle. 1987.

Sörmlands museums arkiv.

Riksantikvarieämbetets Fornminnesregister. (FMR) Helgona socken, Södermanlands län.

Ekonomisk karta över Sverige, Nyköping 9H 3d. (Fornlämningsöversikten.) Skala 1:10 000. Lantmäteriverket. Gävle. 1986. .

Antikvariska Topografiska Arkivet (ATA)

Dnr: 4422/66

Dnr: 5063/66

Dnr: 1419/75

Dnr: 1459/75

Statens historiska museum (SHM). Stockholm.

Digitala tillväxten. Södermanlands län, Helgona socken, Stenbro, Oxbacken, RAÄ 26.

Invnr: 30 610.

Administrativa uppgifter

Rapporten ingår i Sörmlands museums rapportserie: Arkeologiska meddelanden 2002:22

Södermanlands museums dnr: KUS02294

Länsstyrelsens dnr: 431-7499-2002

Tid för undersökningen: 021029

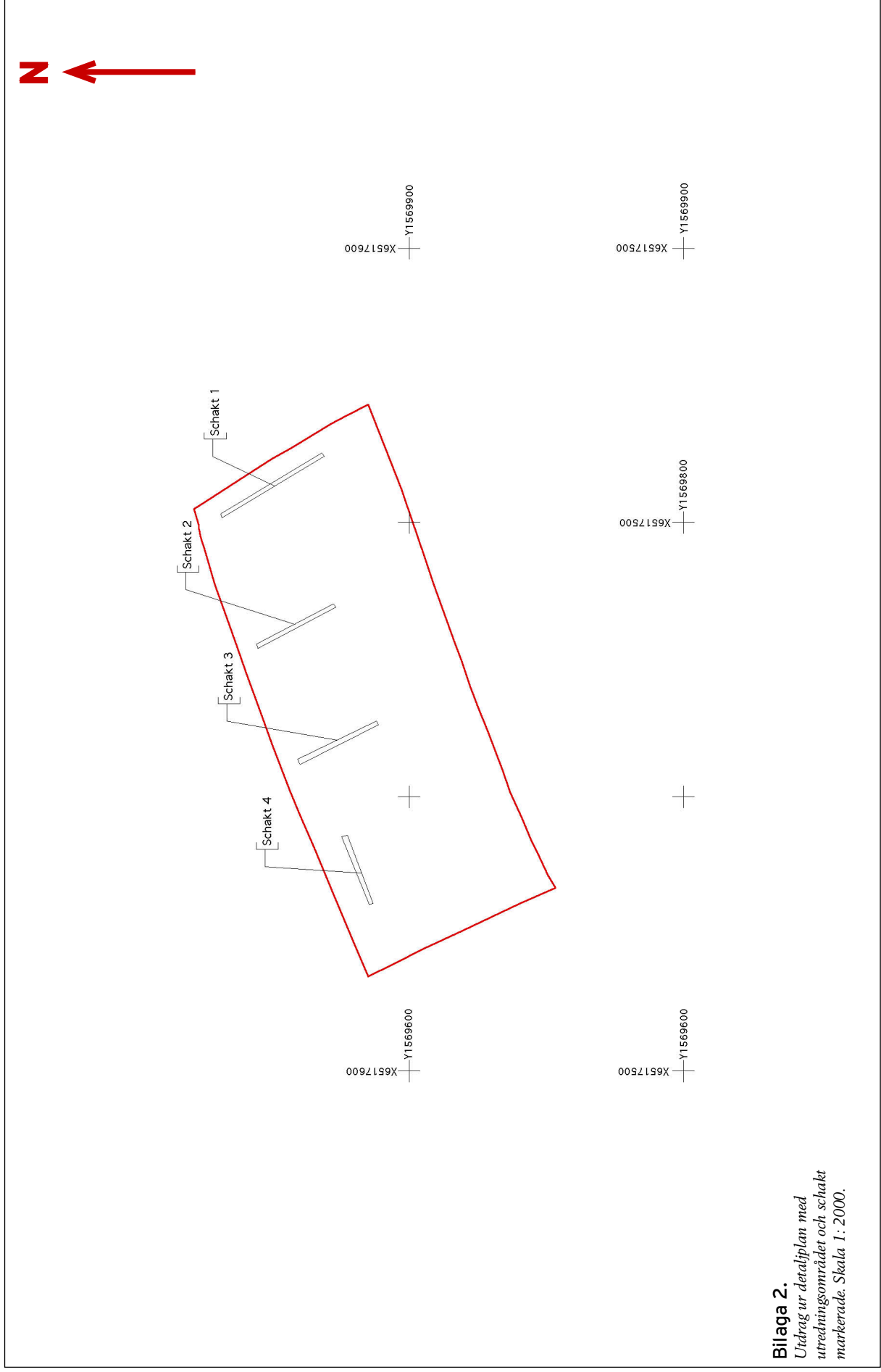
Personal: Lars Norberg, Ingeborg Svensson

Belägenhet: Ekonomisk karta över Sverige i skala 1:10 000. Upprättad av Rikets allmänna kartverk. Nyköping 9H3d.

Bilagor

1. Schakttabell

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Anläggningar	Terräng/Lagerföljd
1.	43 x 1,6	0,25	-	Åkermark; 0,20 m matjord, därefter vitgrå moig sand (i norr) och vitgrå lera (i söder).
2.	32 x 1,6	0,35	-	Åkermark; 0,30 m matjord, därefter grå lera.
3.	32 x 1,6	0,35	-	Åkermark; 0,30 m matjord, därefter vitgrå lera.
4.	26 x 1,6	0,35	-	Åkermark; 0,30 m matjord, därefter grå lera.

Bilaga 2.
*Utdrag ur detaljplan med
utredningsområdet och schakt
markerade. Skala 1: 2000.*